

Starší uprchlíci z Ukrajiny čelí v ČR sociálnímu vyloučení a chudobě. Řadě z nich pomáhají komunitní aktivity

Praha, 27. 6. 2024 – Většina starších uprchlíků z Ukrajiny se musí spoléhat na podporu svých příbuzných. Ti bez doprovodu jsou ovšem obzvláště zranitelní, zejména v souvislosti se zvládnutím zdravotních problémů. Na 54 procent respondentů navíc uvedlo, že by jejich domácnost nevládla pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 2 500 Kč. Uprchlíci se také mohou potýkat se sociální izolací a pocitem osamělosti. Aktivní zapojení do skupin a komunitních spolků patří mezi klíčové strategie, jak této izolaci čelit. Vyplývá tak z posledního průzkumu zaměřeného na starší uprchlíky z Ukrajiny, který provedla v Česku Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v první čtvrtině letošního roku.

Přestože někteří z respondentů, kteří jsou staršími uprchlíky, jsou finančně stabilnější než jiní, celková finanční situace zůstává nepříznivá. Více než polovina **respondentů (54 %)** uvedla, že si jejich domácnost nemůže dovolit pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 2 500 Kč. Ukrajinský důchod je výrazně nižší než český a někteří z respondentů k němu navíc nemají přístup. Většina respondentů kombinuje více příjmů, mezi nejčastější patřila podpora od úřadů (**74 %**), sociální dávky z Ukrajiny (**55 %**) a podpora rodiny (**43 %**).

Ačkoliv se většina starších uprchlíků v ČR může spoléhat na podporu svých příbuzných (nejčastěji dětí), tento obrat z jejich dřívější finanční nezávislosti na Ukrajině může představovat náročnou změnu. Pocit, že jsou pro své děti přítěží, vyvíjí tlak na jejich psychický stav a nutí je zpochybňovat svou sociální identitu. „**Jejich děti se ovšem jako uprchlíci mohou také nacházet ve složité životní situaci. Finančně to zkrátka může být neudržitelné a je potřeba hledat jiná řešení, jak starší uprchlíky podpořit,**“ upozorňuje Andrea Svobodová z analytického oddělení IOM.

„**Úspěšnost integrace máme tendenci měřit v rovině ekonomické soběstačnosti. Ta může být pro starší lidi obtížná. Neznamena to ale, že se nechtějí společensky zapojit a být užiteční, třeba v rámci komunitních aktivit či hlídáním vnoučat. Je důležité toto vnímat a uznávat,**“ říká Andrea Svobodová. Mnoho respondentů by totiž v Česku chtělo pracovat i přes svůj důchodový věk. Hlavními uváděnými důvody je potřeba začlenit se do společnosti, být aktivní a potřeba finanční nezávislosti na státu či rodině. Pouze **12 %** respondentů bylo v době rozhovoru zaměstnáno. Nejčastějšími překážkami pro ty, kteří si práci nehledají, je jazyková bariéra (**80 %**) nebo zdravotní stav (**59 %**).

Podle výzkumu má také **77 %** respondentů v domácnosti alespoň jednu osobu se specifickými zdravotními potřebami. Většina respondentů (**71 %**) označila jako hlavní překážku ke zdravotní péči jazykovou bariéru. Kvalitativní část výzkumu poukázala i na skutečnost, že je pro mnohé z nich obtížné se v českém zdravotnickém systému zorientovat, neboť je odlišný od ukrajinského. Tyto faktory mohou vysvětlovat, proč se více než čtvrtina (**27 %**) respondentů doposud neregistrovala u praktického lékaře.

Starší uprchlíci, kteří se nacházejí v tíživé finanční situaci, jsou náchylnější k podvodům a mohou se častěji stávat obětmi vykořisťování. Finanční podpora formou státních příspěvků a sociální podpora ve formě sociální pomoci a tlumočnických služeb může zásadně pomoci těm nejzranitelnějším uprchlíkům před sociálním vyloučením. V neposlední řadě také byly velmi ceněny sociokulturní, komunitně orientované aktivity.

Poznámka pro editory:

Charakter DTM šetření: Tato zpráva vychází z programu, který IOM Czechia v rámci Displacement Tracking Matrix (DTM) realizuje od poloviny června 2022. Program se zaměřuje na vzorce vysídlení, potřeby a záměry vysídlených osob z Ukrajiny v Česku. Tato výzkumná zpráva představuje smíšenou **studii kombinující prvky kvantitativního a kvalitativního výzkumu**, umožňuje tak hlubší porozumění a prevenci ztráty informací. Sběr dat probíhal v období od **13. února do 28. března 2024**, jeho výsledkem bylo **403 dotazníkových šetření** se staršími uprchlíky z Ukrajiny. Ve **128** případech byly během kvalitativní fáze dotazování shromážděny další doplňující informace. Výzkum je obohacen o osm rozhovorů s interkulturními pracovníky a o jeden rozhovor s integračním koordinátorem. **Údaje uvedené v tomto dokumentu jsou reprezentativní pro osoby dotazované v zahrnutých lokalitách a v uvedeném časovém rámci.** Dotazování byli pouze ukrajinští uprchlíci ve věku 60 let a více. Průzkum je anonymní a dobrovolný.

Kontakt pro média:

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)

Filip Stowasser

Tel: +420 731 657 403

Email: fstowasser@iom.int